

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego nad sprawozdaniem Wydziału krajowego o średniej Szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

Zarówno sprawozdanie Wydziału krajowego, jakoteż sprawozdanie dyrekcji Szkoły czernichowskiej, stwierdzają dalszy rozwój tego Zakładu tak w kierunku naukowym, jak i pod względem urządzeń wewnętrznych. Ulepszeniom każdego roku systematycznie wprowadzanym, należy też przypisać, że zawodowi rolnicy szukają dla swych synów umieszczenia w Zakładzie, mogącym im dać podstawę naukową w zawodzie własnym.

Niezawodnym postępem jest wypracowany przez gremium nauczycielskie, a przez wyższe władze zatwierdzony szczegółowy plan naukowy, który przy rozgraniczeniu pokrewnych przedmiotów nie dozwala, by w poszczególnych wykładach nauczyciele wzajemnie wykraczali po za ramy przydzielonego im przedmiotu. Przy tej sposobności nie od rzeczy będzie wskazać na tak znaczną, a może istotną potrzebę przewyższającą ilość profesorów w Szkole czernichowskiej, w której wykłady przedmiotów, bliskich sobie treścią, mogłyby prawdopodobnie być objęte przez jedną siłę nauczycielską, a to bez uszczerbku dla pożytku ucznia.

Za chwalebne i wielce pożyteczne również uznać należy usiłowanie wydania nowych, przy zmienionych warunkach koniecznych przepisów, określających wzajemny stosunek władz szkolnych, jakoteż stosunek dyrekcji do grona profesorów, a wreszcie zamiar wydania nowych regulaminów porządku szkolnego i internatowego. Komisya gospodarstwa krajowego, uważając zamierzone reformy za zadatek pewnika, wyraża nadzieję, że w przyszłym już roku spotka się w sprawozdaniu z stwierdzeniem rzeczywistości.

Do pożytecznych zarządzeń zaliczyć także należy ustanowienie inspekcji szkolnej w czasie pauz między godzinami lekcji, — ustanowienie z grona uczniów gospodarzy sal naukowych i sypialnych, — unormowanie ćwiczeń praktycznych i rozdział tychże na pojedyncze lata nauki, — oddanie stołowania uczniów i pralni w przedsiębiorstwo, — zreformowanie ochotniczej straży ogniowej, — przeniesienie zbiorów rolniczych do osobnego lokalu, — ulepszenia w mleczarni i inne drobniejszego znaczenia. Na całej tedy

linii widoczna pieczołowitość godna uznania tak dla wyższych władz, mianowicie Wydziału krajowego i kuratorji, jakoteż dla dyrekcji, które to czynniki, wzajemnie się wspierając i w dobrych chęciach współzawodnicząc, w ostatnich czasach wiele zdziałać potrafiły.

Komisya gospodarstwa krajowego uważa jednak za swój obowiązek podnieść również to, co stanowi zawsze jeszcze ujemną dla nauki stronę, a mianowicie brak podręczników. Sprawa ta od szeregu lat poruszana bywa w sprawozdaniach Komisji, a zawsze jeszcze znajduje się w stadium nieurzeczywistnionych życzeń. Obecnie wzmiankę w sprawozdaniu dyrekcji, że kolegium nauczycielskie zajmowało się określeniem warunków, pod jakimi podjęliby się członkowie kolegium opracowania podręczników dla uczniów, nie można uważać za dostateczne wdrożenie tej ważnej sprawy na tor szybszego załatwienia; a dziwić się można, że przy łatwości zużytkowania takich podręczników, sporządzonych w innych językach dla licznych szkół tej samej kategorii w innych krajach, nie zostały one dotąd zużytkowane. Jeśli bowiem istnieje jakakolwiek wątpliwość co do możliwości zastosowania ich w Szkole czernichowskiej, to niezawodnie polegać ona będzie raczej na różnicy co do formy, nie zaś co do treści, bo nauka sama w sobie z pewnością nie jest gorszą w krajach takich, jak Niemcy i Francya.

Jakkolwiek zachowanie się młodzieży w ogólności, nie wykazuje rażących wykroczeń przeciw karności, drobne jednak wybryki, pojawiające się od czasu do czasu, nasuwają przypuszczenie, że przyczynę tego możnaby przypisać nie dość ścisłemu przestrzeganiu warunków przy przyjmowaniu kandydatów. Jednym z tychże jest wiek starającego się o umieszczenie w szkole, oznaczony co najwyżej na lat 18. Sprawozdanie dyrekcji jednak dowodzi, że w roku szkolnym 1896/7 przyjęto 5-ciu uczniów wyżej 18-tu lat. Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że baczne oko na wiek przy przyjmowaniu kandydatów jest wskazane zasadą, że łatwiej i skuteczniej działać na umysły i wychowanie młodszych niż starszych.

Nie zapoznając motywów oszczędnościowych, skłaniających Wydział krajowy do zaniechania w tym roku utworzenia miejsca do zabaw tak znacznym kosztem, Komisya gospodarstwa krajowego podziеляjąc w zupełności zapatrywanie w sprawozdaniu wyrażone, sądzi jednak, że z tą sprawą niezaprzeczonego pożytku nie należy zwracać, że Wydziałowi krajowemu powiedzie się wynaleść dla jej załatwienia właściwy sposób odpowiadający zarówno odczuwanej potrzebie, jakoteż warunkom oszczędzania funduszy krajowych.

Nagłącą także dla higieny sprawą jest poruszona w sprawozdaniu dyrekcji kwestya łazienek, która wedle zdania Komisji nieznacznym kosztem załatwioną być może, gdyż centralne ogrzewanie zaprowadzone w Zakładzie, daje wszelką łatwość takiego urządzenia. Komisya gospodarstwa krajowego wyraża nadzieję, że Wydział krajowy weźmie także tę sprawę pod swą życzliwą rozwagę.

Zgodnie ze zdaniem Wydziału krajowego, uznaje Komisya potrzebę uregulowania sprawy dotyczącej pomieszczenia trzech funkcyjaryuszów szkoły. Zarówno czynsz najmu 900 zł. niestosunkowo wysoki, bardziej zaś jeszcze trudność wynalezienia odpowiednich mieszkań zmusza do obmyślenia środków, któreby tej naglącej potrzebie uczyniły zadość. Komisya gospodarstwa krajowego nie wątpi też, że Wydział krajowy zbadawszy dokładnie najwłaściwsze do uregulowania tej sprawy warunki, przystąpi do jej załatwienia odpowiednim wnioskiem na najbliższej sesji sejmowej, a to przy zużytkowaniu poprzednio zrobionej uwagi, że liczba profesorów mogłaby może być zredukowaną.

Niewątpliwie zajmie się Wydział krajowy także kwestyą pola doświadczalnego, które wedle zdania dyrekcji w miejscu na ten cel wybranem nie może odpowiedzieć swemu zadaniu.

Liczne zwiedzanie Zakładu czernichowskiego przez władze, a w szczególności odwiedzenie go przez b. ministra J. E. hr. Ledebura dnia 13. czerwca 1897 r., wskazują na zainteresowanie się tą szkołą. W tych objawach życzliwości czerpać też można otuchę, że okazywana dotąd pieczołowitość władz pozwoli rozwijać się jej z skutecznym pożytkiem dla kraju i dla kształcącej się młodzieży

Przy sprawozdaniu dotyczącem folwarku, nastęrcza się Komisji jedynie uwaga, czy częściowe drenowanie, uznane za potrzebne nie dałoby się od razu rozszerzyć na całą przestrzeń potrzebną drenów, a to przy zużytkowaniu funduszu melioracyjnego

i sił technicznych. Jestto myśl, do której wyrażenia skłania Komisję przekonanie o wielkiej pożyteczności takiej melioracyi, która tem wcześniej wydaje owoce, im prędzej dokonana została.

Kończąc na tem sprawozdanie, Komisya gospodarstwa krajowego przedstawia Wysokiemu Sejmowi następujący wniosek :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Lwów, dnia 23. stycznia 1898.

Gorayski
przewodniczący.

J. Vivien
sprawozdawca.

